

Maurice Ravel

Sau muzica unei poezii

Gaspard de la nuit

(subintitulată *Trois poèmes pour piano d'après Aloysius Bertrand*), este o suită de piese pentru pian de Maurice Ravel, scrisă în 1908. Are trei mișcări, fiecare bazată pe un poem sau fantezie din colecția **Gaspard de la Nuit - Fantaisies à la manière de Rembrandt et de Callot, completată în 1836 de Aloysius Bertrand**. Lucrarea a fost prezentată în premieră la Paris, la 9 ianuarie 1909, de Ricardo Viñes.

Piesa este faimoasă pentru dificultatea sa, în parte pentru că Ravel a intenționat ca mișcarea Scarbo să fie mai dificilă decât *Islamey* de Balakirev. Din cauza provocărilor tehnice și a structurii muzicale profunde, Scarbo este considerată una dintre cele mai dificile piese pentru pian solo din repertoriul standard.

Manuscrisul se află în prezent la Centrul Harry Ransom al Universității Texas din Austin.

Numele "Gaspard" provine din forma sa originală persană, care desemnează "omul însărcinat cu comorile regale": "Gaspard al nopții" sau trezorierul nopții creează astfel aluzii la cineva care se ocupă de tot ceea ce este bijuterie, întunecat, misterios, poate chiar mohorât.

Despre această lucrare, Ravel însuși a spus: "Nu este o lucrare care să fie o operă de teatru: Gaspard a fost un diavol în devenire, dar asta este logic, din moment ce el este autorul poemelor. Ambiția mea este de a spune prin note ceea ce un poet exprimă prin cuvinte."

Aloysius Bertrand, autorul lui *Gaspard de la Nuit* (1842), își introduce colecția atribuindu-le unui bătrân misterios întâlnit într-un parc din Dijon, care i-a împrumutat cartea. Când pleacă în căutarea lui M. Gaspard pentru a-i returna volumul, acesta îl întreabă: ""Spuneți-mi unde poate fi găsit M. Gaspard de la Nuit". 'Este în iad, cu condiția să nu fie în altă parte', i se răspunde. 'Ah! Încep să înțeleg! Cum!' Gaspard de la Nuit trebuie să fie...?", continuă poetul. "Ah! Da... diavolul!", îi răspunde informatorul său. 'Mulțumesc, mon brave!... Dacă Gaspard de la Nuit este în iad, să se prăjească acolo. Eu îi voi publica cartea. "

<https://www.youtube.com/watch?v=6jyf459zqqU>

Ondine

Scrisă în Do# major și bazată pe poemul "Ondine", o poveste onirică despre nimfa de apă Ondine care cântă pentru a seduce observatorul să viziteze regatul ei aflat în adâncul unui lac. Aceasta amintește de prima piesă pentru pian a lui Ravel, *Jeux*

d'eau (1901), cu sunete de apă care cad și curg, împletite cu cascade.

Există cinci melodii principale. Melodia de deschidere de la măsura 2 evocă o linie de cântec și este similară ca formă și subiect cu tema principală din *Sirènes* din *Nocturnele* lui Claude Debussy. Aceasta este întreruptă de cea de-a doua temă la măsura 10 înainte de a deschide un pasaj melodic mai lung format din ultima parte a temei 1. Apoi, o scurtă melodie simplă, auzită pentru prima dată la măsura 23, introduce o schimbare laterală armonică strălucitoare. Ultima melodie distinctă este o scurtă figură ascendentă amenințătoare, auzită pentru prima dată la măsura 45, care prefațează amenințarea lui Le Gibet și care, mai târziu, constituie o punte către punctul culminant principal de la măsura 66. Ravel acordă prioritate dezvoltării melodice pentru a exprima temele poetice, menținând în plan secundar coloritul clocotitor al mâinii drepte. În schimb, lucrările lui Claude Debussy, cum ar fi *Reflets dans l'eau*, tind să trateze melodia în mod egal cu impulsivitatea armonică și figurativă și, adesea, poziționează virtuozitatea în prim-plan.

Această piesă conține provocări tehnice pentru mâna dreaptă, cum ar fi repetarea rapidă a acordurilor de trei note în acompaniamentul de început, pasajele de note duble începând cu măsura 57 și mișcarea disjunctă a mâinilor care începe la măsura 66.

Durata lui Ondine este de aproximativ 6:30 minute. Înregistrările variază în ceea ce privește tempo-ul, determinată probabil de tensiunea de a păstra alternanța de note strălucitoare pentru a nu deveni mecanică, dar de a oferi suficient spațiu pentru lirismul melodiilor.

Am crezut că pot auzi

*O vagă armonie ce-mi încânta somnul,
Și lângă mine un murmur asemănător
Ca și cântecele frânte ale unei voci triste și tandre.*

Ch. Brugnot. - Cele două spirite

"Ascultați! - Ascultați-mă! - Sunt eu, sunt **Ondine**, care șterge acele picături de apă pe romburile sonore ale ferestrei tale luminate de razele mohorâte ale lunii; și iată, în rochia ei de mohor, doamna castelană care privește din balconul ei frumoasa noapte înstelată și frumosul lac adormit."

"Fiecare val este un spiriduș de apă care înoată în curent, fiecare curent este o cărare care șerpuiește spre palatul meu, iar palatul meu este construit fluid, pe fundul lacului, în triunghiul focului, pământului și aerului"

"Ascultați! - Ascultați, ascultați, ascultați! - Tatăl meu bate apa care cotcodăcește cu o creangă de arin verde, iar surorile mele mângâie cu brațele lor spumoase insulele proaspete de ierburi, nuferi și gladiole, sau râd de salcia caducă și bărboasă care pescuiește."

Cântecul ei murmura, mă implora să-i accept inelul pe deget, să fiu soțul unei Ondine, să o vizitez în palatul ei și să fiu regele lacurilor. Cântecul ei murmura, mă implora să accept inelul ei pe degetul meu, să fiu soțul unei Ondine, să o vizitez în palatul ei și să fiu regele lacurilor.

Și cum i-am răspuns că iubesc o muritoare, îmbufnată și abătută, a plâns câteva lacrimi, a lăsat să izbucnească un hohot de râs și a dispărut în gemete care s-au scurs albe pe vitraliile mele albastre.

II. Le Gibet

Scrisă în Mi $\flat$ minor și bazată pe poemul cu același nume, (1) mișcarea prezintă observatorului o priveliște a deșertului, unde cadavrul singuratic al unui bărbat spânzurat de o spânzurătoare se profilează la orizont, înroșit de soarele care apune. Între timp, un clopot bate din interiorul zidurilor unui oraș îndepărtat, creând atmosfera de moarte care îl înconjoară pe observator. De-a lungul întregii piese este un ostinato de octavă B $\flat$, imitativ al clopotului care bate, care rămâne constant în ton, în timp ce notele se încrucișează și dinamica se schimbă. Durata piesei Le Gibet este de aproximativ 5:15.

(1) *Le Gibet a fost una dintre piesele suplimentare care nu se regăseau în manuscrisul original din 1836 al lui Bertrand.*

**

Ce văd eu mișcându-se în jurul acestui eșafod? Faust.

Ah! Ce aud, oare vântul din nord care urlă în noapte sau spânzuratul care suspină pe spânzurătoare? Ah! ceea ce aud, era vântul din nord care țipă în noapte, sau spânzuratul care scoate un suspin pe spânzurătoarea bifurcată?

A fost vreun greier care cântă ascuns în mușchi, sau iedera stearpă cu care, din milă, este îmbrăcată pădurea? Oare era vreun greier care cântă pândind mușchiul și iedera sterilă, care, din milă, acoperă podeaua pădurii?

A fost vreo muscă în goană sunătoare pândind în mușchiul și iedera sterilă, care din milă acoperă podeaua pădurii? A fost vreo muscă în goană care suna cornul în jurul acelor urechi surde la fanfara trompetelor?

A fost vreun scarabeu în goană care suna cu cornul în jurul urechilor surde la fanfara trompetelor? A fost vreun scarabeu care adună în zborul său accidentat un fir de păr însângerat din craniul său chel?

Sau atunci a fost vreun păianjen care brodează în zborul său inegal un fir de păr însângerat din craniul său chel?

Sau atunci a fost vreun păianjen care brodează o jumătate de măsură de muselină pentru o cravată pe acest gât sugrumat?

Este clopotul care ticăie pe zidurile unui oraș aflat sub orizont, și carcasa unui spânzurat înroșită de soarele care apune.

III. Scarbo

Barele 110-113

Am vrut să fac o caricatură a romantismului. Poate că a scos ce-i mai bun din mine. - Maurice Ravel, despre "Scarbo"

Scrisă în Sol $\sharp$ minor și bazată pe poemul "Scarbo", această mișcare descrie răutățile nocturne ale unui mic diavol sau spiriduș, care face piruete, intrând și ieșind din întuneric, dispărând și reapărând brusc. Zborul său neregulat, lovindu-se și zgâriindu-se de pereți, aruncând o umbră din ce în ce mai mare în lumina lunii, creează o scenă de coșmar pentru observatorul întins în patul său.

Cu notele sale repetate și cele două puncte culminante terifiante, aceasta este punctul culminant în ceea ce privește dificultatea tehnică dintre toate cele trei mișcări. Provocările tehnice includ note repetate la ambele mâini și game de note duble în

secunde majore la mâna dreaptă. Ravel ar fi spus despre Scarbo: "Am vrut să scriu o transcripție orchestrală pentru pian." Durata Scarbo este de aproximativ 8:30.

Scarbo

S-a uitat sub pat, în coșul de fum,
în dulap; - nimeni. Nu a putut
să înțeleagă cum a intrat, sau cum a scăpat.

Oh! de câte ori l-am auzit și l-am văzut,
Scarbo, când la miezul nopții luna
strălucește pe cer ca un scut de argint pe un
stindard de azur semănat cu albine de aur.

De câte ori i-am auzit râsul bâzâind în
umbra alcovului meu, și unghia lui zgâriind
pe mătasea perdelelor patului meu!

De câte ori l-am văzut coborând pe podea,
făcând piruete pe un picior și rostogolindu-
se prin cameră ca fusul căzut din bagheta
unei vrăjitoare!

Credeam că a dispărut atunci? piticul părea
să se întindă între lună și mine ca o
clopotniță a unei catedrale gotice, un clopot
de aur clătinându-se pe boneta lui ascuțită!

Dar curând, corpul său a căpătat o nuanță
albăstruie, translucidă ca ceara unei
lumânări, fața i s-a albit ca ceara care se
topește - și deodată lumina lui s-a stins.

Hoffmann. - Povești nocturne

*Partitura SCARBO - in a mural in
downtown Minneapolis, Minnesota*

Traducere si note

Adrian Grauenfels

SAGA 2023